

Utforming og kriterier for ny ordning for kunstneriske virksomheter på danse- og scenekunstmrådet.

Oslo 8.12.2021

Norske Dansekunstnere organiserer om lag 900 dansekunstnere og er et nasjonalt fag- og kunstnerforbund for dansere, koreografer og pedagoger. Vi svarer her på Kulturdepartementets spørsmål om utforming og kriterier for en ny ordning for etablerte scenekunstkompanier.

Danse- og scenekunstheltet består i stor grad av kunstnerskap som alene og i ulike konstellasjoner produserer, distribuerer og formidler danse- og scenekunstforestillinger ved programmerende scener og festivaler nasjonalt og internasjonalt. Over tid har flere av disse utviklet seg til små, men svært effektive etablerte virksomheter, med en sterk og anerkjent kunstnerisk profil, og legitime arbeidsforhold, og det er disse som nå i første omgang må sikres mer stabilitet og forutsigbarhet.

En ny ordning for kunstneriske virksomheter på danse- og scenekunstmrådet må ha som formål å ivareta produksjon, distribusjon og formidling av danse- og scenekunst, i henhold til nasjonale kulturpolitiske mål. Ordningen skal legge til rette for at kunstneriske virksomheter kan ivareta og utvikle sin kunstneriske virksomhet nasjonalt og internasjonalt i et kontinuerlig og langsiktig perspektiv. Ordningen må samtidig bli et reelt svar på politikernes ambisjon om å styrke kunstnerøkonomien og prioritere avlønninger til de ansatte i virksomhetene på linje med tilsvarende kompetanse i andre virksomheter. Ordningen skal være uavhengig av kunstuttrykk og målgruppe innenfor danse- og scenekunstmrådet.

Hvordan bør en ordning utformes for å gi etablerte scenekunstkompanier mer stabilitet og forutsigbarhet?

Forutsigbarhet og stabilitet gis gjennom en langsiktig og romslig finansiering, som sikrer at virksomhetene kan planlegge og budsjettere for den helhetlige virksomhetens drift flere år fremover i tid, herunder produksjon, distribusjon og formidling.

Ordningen skal sikre kunstnerisk ivaretagelse og utvikling innenfor trygge arbeids- og økonomiske rammer, for ledende kunstnerisk ansatte og andre kunstneriske, produksjonstekniske og administrative ansatte i faste og åremålsstillinger. Ordningen skal være med å bidra til et profesjonelt og økonomisk løft av danse- og scenekunstheltet, og legge til rette for trygge og gode ansettelsesforhold som preger statlige finansierte institusjoner på scenekunstheltet. Det må ligge forpliktelser til lengre ansettelser i kriteriene for ordningen. Avlønningen må være i tråd med samfunnets lønninger for f.eks kunstneriske ledere med et høyt utdanningsnivå. Ordningen må sikre nettopp forutsigbarhet og rimelig lønn for bl.a. koreografer og dansere og gi rom for gode arbeidsforhold.

Ordningen bør etableres med en ramme for finansiering på 50 mill. kr. Opptak til ordningen gjøres av et utvalg. Tilsagn på ordningen gis for 5 til 7 år av gangen. Virksomheter på ordningen må ha årlig rapporteringsplikt i henhold til planlagt kunstnerisk aktivitet og økonomisk forvaltning.

Ordningen må utformes slik at den gir rom for at fremtidens scenekunstvirksomheter også kan innrettes på andre måte enn nåtidens virksomheter. Det betyr at kriteriene ikke må ta utgangspunkt i dagens innretning av eksisterende virksomheter i for stor grad.

Hvordan definerer du et etablert scenekunstkompani (stikkord)?

Vi foretrekker definisjonen "kunstneriske virksomheter på danse- og scenekunstrådet" fremfor begrepet etablert kompani, da ulike kunstnere og kunstnerskap organiserer seg og virker på ulikt vis. Dette definerer vi som kunstnerdrevne kunst- og kulturvirksomheter med formålstjenlige og legitime selskapsformer som kan vise til profesjonell, kontinuerlig virksomhet i minimum 15 år og som produserer, distribuerer og formidler dans og scenekunst på et høyt kunstnerisk nivå med en særegen kunstnerisk signatur.

Hvilke inngangskriterier bør en slik ordning ha?

Ordningen skal være søkbar, søknadens budsjett og virksomhetens kunstneriske visjoner og planer skal være grunnlaget for tilskuddets omfang. Vi anbefaler disse kriteriene som utgangspunkt for vurdering av søknader til ordningen:

- Virksomheten er organisert som et selvstendig rettssubjekt med et styre og vedtekter, og en formålsparagraf med en tydelig kunstnerisk profil innenfor danse- og scenekunst.
- Virksomheten kan vise til kunstnerisk produksjon og formidling av høy kvalitet over tid, med et minimum på 15 kunstneriske verk.

- I de første opptaksrundene, f.eks de 5 første, bør virksomheter som kan dokumentere kontinuerlig drift i form av i produksjon, formidling og distribusjon de siste 15 årene prioriteres. Etter hvert kan tids- og verkskravet vurderes redusert for å skape bedre overgangsmuligheter mellom denne ordningen og andre ordninger, som f.eks Kunstnerskapsordningen.
- Virksomheten har både kunstneriske og administrative ansatte.
- Virksomheten kan dokumentere rettmessig drift, historisk etterlevelse av lover og regler, samt overholdelse av arbeidsmiljøloven.
- Virksomheten har retningslinjer, varslingssystemer og oppfølgingsrutiner hvis hets, trakassering og rasisme forekommer. Virksomheten skal virke beskyttende og som et vern for kunstneriske ytringer og kunstnere som opplever utsatthet.
- Virksomheten har faglig og administrativ profesjonalitet og kontinuitet er sikret i virksomheten, uavhengig av enkeltpersoner.
- Virksomheten er en profesjonell og ansvarlig arbeidsgiver, og forholder seg til bransjens profesjonelle standarder for lønn og honorarer (f.eks gjennom tariffavtaler slik som ved teaterinstitusjonene) med normal lønnsregulering i tråd med utviklingen i resten av samfunnet.

Foruten kriterier, hva slags innretning bør en slik ordning ha? Hvordan kan sirkulasjon i ordningen sikres, bør det være en exit-dimensjon og i så fall hvordan, bør kriteriene være objektive eller kvalitative – eller begge deler, etc.

Opptak på ordningen gjøres av et utvalg bestående av representanter med kunstfaglig, økonomisk og kunst- og kulturpolitisk kompetanse. Utvalgstiden er fire år, hvor fire av medlemmene skiftes ut annen hvert år for å ha kontinuitet og utskiftning i utvalget. Disse instansene bør ha oppnevningsrett til utvalget: KUD oppnevner 3 medlemmer, kunstnerorganisasjonene på scenekunstheltet: Norske Dansekunstnere 1 og Norsk Skuespillerforbund 1. I tillegg bør lederne fra fagutvalgene for teater, dans og scenekunst fra Kulturrådet sitte i utvalget. Ideelt sett bør det være mulig å søke opptak hvert år for kunstneriske virksomheter.

I andre halvår av nest siste år virksomheten har fått tilskudd for, skal virksomheten evalueres etter ordningens kriterier, samt vurderes etter søknad om ny periode. Et evt.

varsel om at at man ikke blir tatt opp til en ny periode må gis før inngangen til det siste året. Denne mekanismen er essensiell for å sikre stabilitet og langsiktighet og eventuell forsvarlig avvikling. Manglende eller lav aktivitet vil være et kriterie for exit. Det samme vil vesentlige avvik fra planlagte kunstneriske aktiviteter, mangel på økonomisk forsvarlig virke, samt kritikkverdige arbeidsforhold for de ansatte.

Kriterier for kunstnerisk kvalitet kan ved revurdering til ny periode være dokumentert anerkjennelse i form av f.eks. kritikker, priser og etterspørsel ved nasjonale og internasjonale spillesteder og festivaler. Dette dokumenterer fortsatt kvalitet da det ligger mange kunstneriske vurderinger fra en bredde av feltet til grunn for en slik virksomhet. Tydelige kunstneriske visjoner, en helhetlig fremstilling med en solid sammenheng mellom kunstnerisk signatur og samfunnsoppdraget til virksomheten bør være avgjørende for tilskuddet.

Skulle virksomheten ikke fylle kravene som blir lagt til grunn må man få muligheten til å omorganisere, gjøre om, nedtrappe, og/eller avvikle over en viss periode. I denne ordningen må man sikre at ingen har en «utløpsdato», men heller legge til rette for utvikling og langsiktighet, samt naturlig sirkulasjon.

Et annet naturlig exit-kriterie for de virksomhetene som innfrir på de formelle kravene for ordningen er ved persjonsalder eller kunstnerisk leders død. Dersom virksomheten forvalter en stor portefølje av kunstneriske verk som det fortsatt er stor etterspørsel etter er det naturlig å vurdere å innsette en ny kunstnerisk leder og la virksomheten fortsette distribusjon og formidling av disse verkene.

Bør tildelte midler inkludere produksjonsmidler, eller bør produksjonsmidler holdes utenfor (eks at det kan søkes om midler til produksjon f.eks fra Norsk kulturråd eller andre)?

I ordningen må både drifts- og produksjonsmidler inngå.

Ordningen må også åpne for å kunne søke midler fra andre finansieringskilder som f.eks. Sparebankstiftelsen, Fond for Lyd og Bilde og ordninger under Kulturrådet.

Det er ikke realistisk at en ordning kan gi tilskudd til alle som kvalifiserer, eller vokse i takt med behovet. Bør ordningen innrettes slik at noen få får litt høyere tilskudd eller bør avsetningen tildeles flere med noe lavere tilskudd?

Det er å foretrekke at ordningen rommer færre virksomheter heller enn mange.

Ordningen må tette nettopp det hullet som mangler i dagens system, som er finansieringsmuligheter for etablerte virksomheter, som nettopp gjennom kontinuerlig kunstnerisk produksjon og formidling har oppnådd et utvidet omfang, en utvidete kunstnerisk samfunnsbetydning med behov for økonomisk stabilitet og romslighet utover det prosjektfinansiering legger opp til.

Hvordan fremtidige kunstneriske virksomheten ser ut og hvilke tilskuddsbehov disse vil ha må sees i sammenheng med innretningene av andre finansieringsordninger, således blir det viktig å følge effekten av endringen fra "basisordningen" til kunstnerskapstøtten, samt fremveksten av kunstneriske virksomheter finansiert utenfor Kulturrådets ordninger, med f.eks finansiering fra Sparebankstiftelsen og fra Fylker og kommuner.

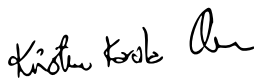
Vår anbefaling er derfor at ordningen opprettes som en pilotordning de første 5 til 10 årene og at det gjøres en evaluering og justering av kriterier og utforming deretter. Dette med tanke på å innrette ordningen også i tråd med danse- og scenekunstheltets behov i fremtiden.

Avslutningsvis er det viktig for oss å minne om følgende:

Den kunstneriske friheten og dens iboende kunstneriske kraft ligger i at kunstneren selv definerer kunstneriske visjoner, kunstnerisk aktiviteter, planer og mål. Det signifikante kunstneriske universet bør være avgjørende, og en slik skjønnsmessig kunstnerisk vurdering, må ligge til grunn også for denne ordningen. Unikt for denne ordningen mener vi må være at det gjøres i sammenheng med også objektive vurderinger. Målet med ordningen er å svare ut behovet for langsiktig og forutsigbar produksjon, distribusjon og formidling av danse- og scenekunst. Dette for å øke og for å trygge arbeidssituasjonen for kunstnerne, premissleverandøren av kunstuttrykkene og kunstopplevelsene, men også for å ta på alvor potensialet som ligger i danse- og scenekunsts samfunnsoppdrag også utenfor rammene av eksisterende etablerte institusjoner på danse- og scenekunstheltet.

Gjennom å ivareta, utvikle og utvide signifikante kunstneriske uttrykk, gis disse dynamiske og effektive virksomhetene muligheten til å løse ut et annet iboende potensial i utvidelsen og utviklingen av hva samfunnsoppdraget til danse- og scenekunst av i dag kan og bør være.

På vegne av det norske danse- og scenekunstheltet

Kristine Karåla Øren
forbundsleder

Eva Grainger
nestleder